

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.324/2012/4. szám

A Debreceni Ítéltábla a dr. Bánkné dr. Szabó Márta ügyvéd ügyintézése mellett a dr. Szabó Ügyvédi Iroda (címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek, a dr. K.I. jogtanácsos ügyintézése mellett a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (címe) által képviselt Magyar Állam alperessel szemben kártalanítás megfizetése iránt indított perében a Debreceni Törvényszék 6.P.21.720/2010/45. számú ítélete ellen az alperes részéről 50. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett részét részben megváltoztatja, és az alperes által fizetendő marasztalás tőkeösszegét 1 000 000 (egymillió) Ft-ra leszállítja. Mellőzi annak kimondását, hogy a felek a saját költségeiket maguk viselik, míg a le nem rótt kereseti illetéket az állam, és kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 500 000 (ötszázezer) Ft perköltséget és térítsen meg az államnak - az illetékes állami adóhatóság felhívására az abban megjelölt módon és határidőn belül - 891 852 (nyolcszázkilencvenegyezer-nyolcszázötvenkettő) Ft le nem rótt kereseti illetéket; egyebekben az első fokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 6 250 (hatezer-kétszázötven) Ft másodfokú perköltséget és térítsen meg az államnak - az illetékes állami adóhatóság felhívására az abban megjelölt módon és határidőn belül - 80 000 (nyolcvanezer) Ft le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperessel szemben 2001. évtől büntetőeljárás volt folyamatban, amelyben őt a Debreceni Városi Bíróság felmentette a 2010. május hó 3. napján jogerőre emelkedett 28.B.596/2008/47. számú ítéletével. A felperes 2001. június hó 30. napjától 2001. július hó 30. napjáig előzetes letartóztatásban volt. Az elsőfokú bíróság a 3. sorszám alatti rész- és

közbenső ítéletében megállapította, hogy az alperest kártalanítási kötelezettség terheli a felperest az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben ért vagyoni és nem vagyoni károkért.

A felperes az alperest eredetileg 110 452 600 Ft, majd a módosított keresete szerint 20 066 200 Ft kártérítés és annak késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni. A leszállított követelésen belül a nem vagyoni kárát 10 000 000 Ft-ban, míg a vagyoni kárát 10 066 200 Ft-ban jelölte meg.

Az alperes ellenkérelmében a felperes keresetének az elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a 45. sorszám alatt meghozott ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 2 000 000 Ft tőkét és annak 2010. október hó 27. napjától járó késedelmi kamatát, amelyet meghaladóan a keresetet elutasította azzal, hogy a felek a perrel felmerült költségeiket maguk, míg a le nem rótt kereseti illetéket az állam viseli.

Határozatának a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns indokolása szerint a büntetőeljárásról szóló és az előzetes letartóztatás foganatosításakor hatályban volt 1973. évi I. törvény (rég. Be.) 384/A. §-a, illetőleg a jelenleg hatályos 1998. évi XIX. törvény (új Be.) 582. §-ának (1) bekezdése szerint a kártalanítás módjára és mértékére a Polgári Törvénykönyvnek a szerződésen kívül okozott károkért való felelősségre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. A Ptk. 355. §-ának (1) bekezdése alapján a kárért felelős személy köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni, míg ugyanezen törvényhely (4) bekezdése értelmében kártérítés címén a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nem vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges.

A nem vagyoni kár természetes személy károsultak esetében bármely testi, lelki, emocionális vagy az élethelyzet, az életminőség hátrányos megváltozásában manifesztálódó immateriális hátrány.

A főiskolai végzettségű és 1981. évtől házas felperes a házastársával közösen nevelte az 1983. évben született "**A**" és az 1992. évben született "**L**" utónevű gyermekét harmonikus családi életet élve. Ő 2001. évet megelőzően országos szinten közismert üzletember volt több gazdasági társaság tulajdonosaként, illetőleg ügyvezetőjeként, s betöltötte többek között a **M. Sz.** Szövetség országos elnöki tisztségét. Vagyoni és jövedelmi helyzete rendkívüli módon kimagasló volt, aktívan részt vett az üzleti és a reprezentatív társasági életben. A perbeli esetet leszámítva szabadságelvonással járó kényszerintézkedés hatálya alatt nem állt.

A felperes az előzetes letartóztatásban töltött időt fokozott stressz és feszültség állapotában élte meg, az előzetes letartóztatása szükségképpen akadályozta az üzleti életben betöltött szerepének, így az ezzel járó kötelezettségeinek a teljesítésében. Előzetes letartóztatásáról a sajtó széleskörűen beszámolt, így mind a felperes lakókörnyezetében,

mind országos szinten az üzleti élet szereplőinek körében köztudomásúvá vált. A felperes a szabadulását követően az előzőekre is tekintettel széles körben magyarázkodásra kényszerült, pejoratív megjegyzéseknek volt kitéve, társadalmi presztízse jelentősen megingott (összeomlott), baráti, ismerősi, üzlettársi körének nem csekély része távolságtartóvá vált. Az előzetes letartóztatás és annak előzőek szerinti következményei számára jelentős pszichés megterhelést jelentettek, ami miatt a személyisége is megváltozott (hullámzó hangulati élet, csökkent, beszűkült örömképesség, fokozott szenzitivitás, irritabilitásra való hajlam). Előzetes letartóztatása az életútjában egyértelmű törést, a személyének megítélésében pedig semmissé nem tehető stigmatizációt eredményezett. Mindezek közrehatottak a házasságának 2001. évben bekövetkezett megromlásában; a megszakadt házassági életközösségét többszöri kísérlet ellenére sem sikerült tartósan helyreállítania az elmúlt 10 évben.

Az elsőfokú bíróság a nem vagyoni hátrányok körében bizonyítottság hiányában nem volt figyelemmel a felperes által hivatkozott egészségkárosodásra (tüdőgyulladás, izomsorvadás, jobb váll izomzatának maradandó károsodása, impotencia), 12 kg-os fogyásra, valamint a klausztrofóbiából eredő hátrányokra. Ugyancsak mellőzte a fogdai befogadaskor elszenvedett eljárásnak, az útlevél és vadászengedély bevonásának, továbbá a lőfegyverek lefoglalásának hátrányként történő értékelését az előzetes letartóztatással fennálló okozati összefüggés hiánya miatt.

A nem vagyoni kártérítés mértékének meghatározása a fogva töltött idő és a megállapított immateriális hátrányok figyelembevételével egyediesített módon történik. A vonatkozó bírói gyakorlatban viszonylag nagy különbségek tárhatók fel, így a Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.501/2009/5. számú ítéletében 5 000 000 Ft nem vagyoni kártalanítást állapított meg közel 6 hónap, míg a Pf.II.20.010/2010/6. számú ítéletében 5 500 000 Ft nem vagyoni kártalanítást közel 2 év és 8 hónap előzetes letartóztatás miatt. Az elsőfokú bíróság 2 000 000 Ft-ban határozta meg a felperest ért immateriális hátrányok kompenzálására alkalmas nem vagyoni kártérítés összegét az általa elszenvedett 1 hónap előzetes letartóztatás miatt, melynél többelhátrányként értékelte a rendkívül sikeres életpályában okozott helyrehozhatatlan törést és a személyét beárnyékoló jóvátehetetlen stigmát. A felperes társadalmi szintjéről az előzetes letartóztatása oly mértékű „zuhanást” idézett elő, ami az általa élvezett immateriális javakban a szokásszerűnek tekinthetónél lényegesen nagyobb mennyiségi és minőségi károsodást, veszteséget idézett elő.

Az elsőfokú bíróság az ítélethozatalkor fennálló ár- és értékviszonyok figyelembevétele és a kereseti kérelem miatt a marasztalási összeg után az alperest a keresetlevél előterjesztésének időpontjától kezdődően kötelezte késedelmi kamat fizetésére, míg ezt meghaladó részében a nem vagyoni kártalanítás iránti keresetet elutasította, ahogy elutasította a vagyoni kártalanítás iránti igényt is az ahhoz szükséges feltételek hiányában. A Pp. 81. §-a (1)-(2) bekezdéseinek együttes alkalmazásával rendelkezett akként, hogy a felek a költségeiket maguk viselik, mert a felperes oldalán 89 141 Ft szakértői díjjal összefüggő, valamint a jogi képviselével felmerült ügyvédi munkadíjból álló költsége merült fel, míg az alperesnek a jogi képviselőjének a perben tartott hét tárgyaláson való részvételével felmerült összesen 140 709 Ft összegű utazási költsége, továbbá a jogtanácsosi díjból álló költsége merült fel. Az elsőfokú bíróság figyelemmel volt arra is,

hogy a felperes által eredetileg előterjesztett és kirívóan magas értékű kereseti igényei tekintetében az első tárgyaláson meghozott rész- és közbenső ítéletre figyelemmel a bizonyítási eljárás lefolytatására nem került sor, hanem az a módosított keresetre korlátozódott. A vonatkozó kereseti követelés értéke, valamint a megítélt kártérítési összeg aránya pedig a Pp. 81. §-a (1)-(2) bekezdéseinek együttes alkalmazását indokolták, ami miatt mellőzte az elsőfokú bíróság a felek perköltségben történő marasztalását. Az alperes illetékmentes volt, míg a felperest a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 15. §-ának (1) bekezdése alapján mentesítette a le nem rótt kereseti illeték pervesztességére jutó részének a megfizetése alól.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az ítélet részbeni megváltoztatásával a nem vagyoni kártalanítás összegének 350 000 Ft-ra történő leszállítását és a felperes perköltségében való marasztalását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a rövid időtartamú előzetes letartóztatással okozati összefüggésben álló hátrányokat nem határozta el megfelelően a hosszú ideig folyamatban volt büntetőeljárásban keletkezett hátrányoktól, amely utóbbiakért az alperest nem terheli helytállási kötelezettség. A felperes javára értékelt személyiségváltozás nem csupán az előzetes letartóztatással okozati összefüggésben alakult ki a szakvélemény szerint is, ahogy a házasság megromlásának is voltak további - a felperes által előadott - okai. A nem vagyoni kártalanítás összege eltúlzottan került megállapításra, amit az elsőfokú bíróság által hivatkozott eseti döntés sem támaszthatott alá, mivel az egy hónapra vetítetten 900 000 Ft kártalanítást ítélt meg. Többsétsérelem hiányában a fellebbezésben megjelölt összeg áll arányban a felperest ért hátrányokkal. Sérelmezte a perköltségre vonatkozó döntést is, mert a felek oldalán felmerült költségek között jelentősebb eltérés volt, ahogy a pernyertesség-pervesztesség arányában is, amely utóbbinál az eredetileg érvényesített követelés által meghatározott pertárgyértékre kellett volna figyelemmel lenni.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az első fokú ítélet helybenhagyását kérte annak helyes indokai alapján.

Az ítélet tábla a fellebbezést a Pp. 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a Pp. 253. §-ának (3) bekezdésére figyelemmel fellebbezés hiányában nem érintette az elsőfokú bíróság ítéletének a keresetet részben elutasító, valamint az alperest 350 000 Ft nem vagyoni kártalanításban marasztaló rendelkezését. Az ítélet tábla a fellebbezést részben alaptalannak találta a következők szerint:

Az elsőfokú bíróság a tényállást a jogvita elbírálásához szükséges mértékben feltárta, ám abból részben helytelen következtetésre jutott.

A felperest - miként az a jogerős közbenső ítéletből is következett - a Be. 580. §-a (1) bekezdésének II/a) pontja alapján kártalanítás illeti meg az előzetes letartóztatásért, mivel őt a büntetőügyben eljáró bíróság felmentette. A kártalanítást az állam köteles megfizetni a Be. 584. §-ának (4) bekezdése alapján, aminek módjára és mértékére a Be. 582. §-ának (1) bekezdése értelmében a Polgári Törvénykönyvnek a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségére vonatkozó rendelkezéseit az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A kártalanítás iránt indult perben - a kártérítés általános

szabályaitól eltérően - az alperes helytállási kötelezettsége független a büntetőeljárást lefolytató szervek esetleges jogellenes és felróható magatartásától, ezért értelemszerűen kimentésre sem kerülhetett sor.

Az alperes a fellebbezéséből kitűnően egyfajta tarifarendszerből indult ki: egy hónapra vetítetten határozta meg a szabadságelvonásért járó nem vagyoni kártalanítás legnagyobb összegét, s ennek alapján minősítette a felperes javára megítélt összeget rendkívül eltúlzottnak. Ezzel ellentétben viszont a szabadságelvonás hátrányainak ellensúlyozására járó kártalanításra nincs alkalmazható tarifarendszer, amellyel a letöltött idő alapján a kárpótlás összege meghatározható lenne. A Ptk. 355. §-ának (1) és (4) bekezdései értelmében az egyén által elszenvedett immateriális hátrányokból kell kiindulni, amelyek köre - miként erre az elsőfokú bíróság is helytállóan rámutatott - a konkrét eset összes körülményeinek értékelését és mérlegelését jelenti. A kártalanítás összegének meghatározásakor az egyéni hátrányok mellett figyelemmel kell lenni az ítélkezési gyakorlat egységességének követelményére, az azonos, illetőleg hasonló esetek eltérések nélküli megítélésére, ami a kárpótlás mértékét illetően az előrelátható, kiszámítható, követhető követelményeket jelenti.

A felperes egy hónapig volt előzetes letartóztatásban. A Pp. 163. §-ának (3) bekezdése alapján a bíróság az általa köztudomásúnak ismert tényeket valóban fogadhatja el, ezekre vonatkozóan bizonyítási eljárás lefolytatása sem szükséges. Általános szabályként köztudomásúnak tekinthető minden olyan tény, ami a társadalom egy része előtt olyan mértékben ismeretes, hogy azt valóságnak fogadják el. A Be. 580. §-ának rendelkezéseire alapított kártalanítás iránti perekben kialakult ítélkezési gyakorlat ilyen köztudomású ténynek tekinti azt, hogy a személyi szabadság jelentős korlátozása fizikai és pszichikai vonatkozásban is egyaránt megterhelő és a személyiségre káros. Az ártatlanul elszenvedett fogvatartás tehát már önmagában megalapozza a nem vagyoni kárpótlás iránti igényt. A kártalanítás összegének megállapításánál azonban minden esetben az adott ügy körülményeit, valamint a károsult által bizonyított hátrányokat kell mérlegelni, figyelemmel a sérelem bekövetkeztekor fennálló ár- és értékviszonyokra is.

A szabadságelvonással rendszerint együtt járó hátrálynak tekintendők az előzetes letartóztatás ideje alatt a büntetés-végrehajtási intézetben való elhelyezésből adódó pszichés megterhelést is jelentő fizikai kényelmetlenségek, a börtönviszonyokra jellemző kényszerű összezártság és kiszolgáltatottság, olykor még atrocitások is, a családtól elszakadás, a velük való kapcsolattartás lehetőségének korlátozottsága, a munkahelyen és a lakókörnyezetben az előzetes letartóztatás hírének elterjedése és ezzel összefüggésben a társadalmi értékítélet kedvezőtlenebbé válása, s hogy a mindezek folyamán elszenvedett sérülések a szabadulást követő életvitelben, az elhelyezkedésben és a munkavégzésben is hátrányt jelentenek. Emellett helytállóan értékelte azt a körülményt is az elsőfokú bíróság, hogy a felperes korábban nem tartózkodott büntetés-végrehajtási intézetben.

Az adott esetben a felperes a szabadságelvonással rendszerint együtt járó ezen hátrányoknál súlyosabb sérelmeket is bizonyított. Arra helytállóan hivatkozott az alperes, hogy a felperes személyiségének a hátrányos megváltozása, valamint a házasságának a megromlása nem kizárólag az előzetes letartóztatással hozható okozati összefüggésbe,

hanem egyéb tényezőkkel is (házi őrizet, elhúzódo büntetőeljárás), amelyért az alperest helytállási kötelezettség nem terheli. Ugyanakkor ez a körülmény nem jelenthette azt, hogy az előbb említett nem vagyoni hátrányok a kártalanítás összegének meghatározásakor többlettényállásként nem lettek volna értékelhetőek, csupán nem az előzetes letartóztatás kizárólagos következményeinek kellett tekinteni azokat. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján azt is helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes visszavonhatatlan megbélyegzése által a korábban elfoglalt társadalmi helyzete az előzetes letartóztatással köztudomásúlag együtt járó hátrányos következmények szintjét jóval meghaladó mértékben változott meg, ami úgyszintén többlettényállásként volt értékelendő.

Az elsőfokú bíróság a felperest ért immateriális sérelmeket helytállóan állapította meg és vette számba, ám azokhoz mérten eltúlzottan határozta meg a nem vagyoni kártalanítás összegét. Ehhez képest 1 000 000 Ft az az összeg, ami feltárt hátrányokkal arányban áll, s ami szükséges, de egyben elegendő is a felperest ért nem vagyoni hátrányok kompenzálásához, valamint ez felel meg az egységes megítélés követelményének, azaz a hasonló következményekkel járó, korabeli káreseményekkel kapcsolatos ítélezési gyakorlatnak. Emiatt az ítéltábla az első fokú ítélet fellebbezett részét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, és az alperes által fizetendő kártalanítás tőkeösszegét a fentiek szerint leszállította.

Az így megváltoztatott döntés következtében, továbbá az alperes fellebbezésében kifejtett okokból szükséges volt a perköltségre vonatkozó első fokú ítéleti rendelkezés módosítása is. Helytállóan hivatkozott ugyanis az alperes arra, hogy nemhogy az eredeti, hanem a módosított kereseti kérelemhez képest sem voltak adottak a Pp. 81. §-ának (1)-(2) bekezdésében írt rendelkezések alkalmazásához szükséges feltételek. A felperes pernyertessége a keresetindításkor rögzült pertárgy értékéhez viszonyítottan az 1 %-ot sem érte el. Ennek alapján a felperest az oldalán felmerült készkiadásból (előlegezett szakértői díj) a részleges pernyertessége folytán 807 Ft illette meg, míg az alperes 139 435 Ft költség megfizetésére tarthatott igényt; e két összeg különbsége az alperes javára 138 628 Ft. Ehhez kellett hozzászámítani a feleket a pernyertességük arányában megillető ügyvédi (jogtanácsosi) díj alperes javára mutató különbségét, amelynek összegét az ítéltábla a Pp. 67. §-ának (2) bekezdésére is figyelemmel a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének c) pontja szerint, de a (6) bekezdés alapján a kifejtett tevékenységhez igazodó 361 372 Ft mérsékelt összegben állapította meg. Emiatt mellőzte az ítéltábla annak kimondását, hogy a felek maguk viselik a saját költségüket, és kötelezte a felperest a Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapuló teljesítési határidő mellett az alperes javára 500 000 Ft perköltség megfizetésére. A vagyoni kártalanítási igény tekintetében a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 15. §-ának (1) bekezdése nem volt alkalmazható, továbbá ezen rendelkezés alkalmazására az ítéltábla a nem vagyoni kártalanítási igény tekintetében sem látott okot a fentebb írtak következtében, ezért a felperest kötelezte a pervesztességével arányos le nem rótt kereseti illeték megtérítésére is az előbb felhívott rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján, s figyelemmel a Pp. 253. §-ának (3) bekezdésére.

A felperes a fellebbezési eljárásban is nagyobb részben pervesztes lett, ezért a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján köteles az alperes javára perköltséget fizetni, amelynek összegét az ítélőtábla a Pp. 67. §-ának (2) bekezdése, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja és az (5) bekezdése alapján állapította meg; a teljesítési határidő a Pp. 217. §-ának (1) bekezdésén alapul. A le nem rótt fellebbezési eljárási illeték pervesztességével arányos részének megtérítésére a felperes a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján köteles, míg az alperes pervesztességével arányos fellebbezési eljárási illetéket a rendelet 14. §-a alapján az állam viseli, mert az alperes teljes személyes illetékmentes.

Debrecen, 2012. szeptember hó 7. napján

dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta sk. a tanács elnöke, dr. Bakó Pál sk. előadó bíró, dr. Veszprémy Zoltán sk. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő